

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ОСНОВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Інформаційні технології наприкінці ХХ століття стають не тільки головною рушійною силою прогресу, але й потужним засобом навчання, цікавою і необхідною технікою для навчально-виховної роботи у навчальному процесі.

Сучасний майбутній вчитель-початківець повинен донести всі переваги НІТ, застосовувати їх у навчальній роботі з учнями. З метою формування інформаційних умінь, що визначають теоретичну і практичну готовність майбутнього вчителя до використання інноваційних методик та комп'ютерних технологій в навчальному процесі, необхідне впровадження спеціальних лабораторних, практичних занять на педагогічних факультетах безпосередньо у процес підготовки студентів.

Активне використання інформаційних і комунікаційних технологій у педагогічному процесі неминуче тягне за собою нову педагогічну технологію навчання.

Залучення студентів до такого роду діяльності сприятиме покращенню, підвищенню загальнофахового рівня випускників, тому що інформаційні та комп'ютерні технології у навчальному процесі підвищують і стимулюють інтерес до програмного забезпечення, активізують розумову діяльність.

Комп'ютерні засоби навчання являють собою ігрове середовище на екрані комп'ютера, що нагадує мультфільм. У цьому середовищі, відповідно до поставленого завдання, майбутні вчителі, можуть виконувати різні практичні дії, використовуючи свої знання, навички і здібності.

Значний внесок у розробку проблеми інтенсифікації навчально-виховного процесу вищої школи та проблеми оптимізації управління цим процесом зробили А.М. Алексюк, С.І. Архангельський, Ю.К. Бабанський, В.П. Безпалько, С.У. Гончаренко, Т.А. Ільїна, Н.В. Кузьміна, М.І. Нікандров, Н.Ф. Талтзіна та ін. [1, 7].

Різноманітні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя досліджуються у працях українських науковців, таких, як А.М. Алексюк, Н.М. Бібік, П.М. Воловик, І.А. Зязюн, О.С. Падалка, О.М. Пехота, П.І. Підласий, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєва.

Ігрове комп'ютерне середовище, поєднуючись із конкретним навчальним завданням, дозволяє не тільки засвоїти матеріал ніби непомітно для себе, а й при цьому, що дуже важливо, використовувати його у своїй практичній діяльності.

Комп'ютер природно вписується в життя школи і є ще одним ефективним технічним засобом, за допомогою якого можна значно урізноманітнити процес навчання.

Інформаційне середовище – це великий простір для прояву творчих здібностей багатьох вчителів, методистів – усіх, хто хоче і вміє працювати, хоче

розуміти сучасних дітей, їхні інтереси, хто їх любить. А ринок уже сьогодні може запропонувати найрізноманітніші навчальні та розвивальні комп'ютерні програми.

Однією з проблем реалізації підготовки майбутніх учителів до застосування НІТ є недостатність методичного забезпечення, спеціально розроблених навчально-інформаційних посібників, лабораторних практикумів, завдяки яким студенти могли б отримати знання з використанням комп'ютерних технологій.

Вже розроблена і реалізується концепція багаторівневої підготовки педагога до застосування інформаційних технологій навчання у професійній педагогічній діяльності. Ю.І. Машбиць розрізняє кілька рівнів такої підготовки [2, 253-254].

З досліджень В.П. Безпалька, М.В. Кларіна, Є.С. Полата, Г.К. Селєвко та інших випливає, що в інформаційному суспільстві впровадження новітніх досягнень, що акцентують на самостійності у навчанні, неможливе без використання нових інформаційних технологій, які найбільш ефективно реалізують можливості для самоосвітньої діяльності. Це не дає змоги широко використовувати ці технології в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця.

Останніми роками у педагогічній пресі широко обговорюються питання підвищення рівня знань у майбутніх вчителів-початківців з інформаційних технологій та впровадження їх на різних уроках, зокрема з курсу «Я і Україна». На думку деяких дослідників, невміння студентів учитися застосовувати комп'ютерну техніку пов'язане насамперед з відсутністю в них інструментарію для успішного подолання труднощів під час підготовки.

Виникає необхідність залучення сучасної комп'ютерної техніки, програмних і методичних розробок до безпосереднього використання у навчально-виховному процесі. Цей напрям досліджень дістав назву «Інформаційні технології навчання», якому присвятили свої праці вчені В.Ю. Биков, В.М. Глушков, О.М. Довгялло, М.І. Жалдак, Ю.І. Машбиць, В.С. Михалевич, О.А. Мінцер, А.О. Стогній, М.І. Шкіль, В.В. Шкурба, М.Й. Ядренко та інші [1, 8].

Останнім часом в Україні захищено ряд дисертацій і надрукована ціла низка робіт з цієї проблеми (В.Ю. Биков, І.М. Богданова, В.М. Бондаровська, Н.В. Грабчук, М.І. Жалдак, М.М. Левшин, Л.Л. Макаренко, Ю.С. Рамський, О.О. Стечкевич, В.В. Шатко і т.д.).

Досвід підготовки майбутніх вчителів початкових класів у вищих навчальних закладах свідчить, що застосування нових інформаційних технологій має здійснюватися в III етапи:

- на першому етапі треба ознайомити студентів із актуальним програмним забезпеченням;
- на другому етапі проводити лабораторні, практичні заняття з використанням сучасного, персонального комп'ютера та доступу до Інтернету та із застосуванням інших можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- на третьому етапі створювати презентації, власні комп'ютерні

навчальні програми з різних навчальних дисциплін.

Комп'ютери можуть ефективно використовуватися під час вивчення різних дисциплін. Наприклад, на уроці математики рекомендується розвивати здатності вибирати відповідні електронні інструменти і стратегію проведення обчислень для перевірки власних ідей розв'язування задач.

Акцентується увага на необхідності заохочувати діяльність учнів з використання комп'ютерів під час вивчення основ наук і технологій для пошуку потрібної інформації про розвиток науки і техніки в мережі Інтернет (як у школі, так і вдома). Слід заохочувати, підтримувати зв'язок з іншими учнями, з інших шкіл та інших країн для розширення поглядів на навчальну проблему, для співпраці у розв'язанні певної проблеми [3, 30].

Кілька прикладів, як інформаційне середовище впливає на процес формування комп'ютерної грамотності у молодших школярів. Джонатан і Кетлін – брат і сестра, індіанці, що живуть на одній з приток Міссісіпі. Від їхнього будинку до найближчого міста – 50 миль. Під'єднання їх школи до Інтернету дозволило відкрити вікно у весь світ. Учні подружилися з дітьми з таких віддалених країн, як Бельгія та Австралія. Кетлін розміщує на сайті школи фото учнів та регіону, де вони живуть: «Хай люди знають, що ми тут є» [3, 31].

Одинадцятилітня Сара провела багато часу в дитячій лікарні Каліфорнії, лікуючись від лейкемії. Однак, її лікарня, як і ще багато лікарень у різних кінцях США, мають доступ до мережі Інтернет. Сара може спілкуватися з іншими дітьми за допомогою електронної пошти, чату, грати з ними в ігри, але перевагу вона надає відеоконференціям. Так як комп'ютери в лікарні обладнані відеокамерами, то Сара може не тільки написати листа, а і безпосередньо поговорити й побачити своїх друзів [3, 31].

Японська школа сьогодні не тільки є визнаним лідером в інформаційних освітніх технологіях, а й прагне самостійно створювати технології виховання критично мислячої особистості, людини із сильним продуктивним мисленням. Якщо недавно японські педагоги зосереджували увагу на адаптації таких методів роботи, як навчання у групах, то зараз вони вже більше говорять про індивідуалізацію освітнього процесу, шукають та розробляють освітні технології, спрямовані на розвиток індивіда.

В сучасних умовах проблема підготовки вчительських кадрів є глобальною, хоч у різних країнах її розв'язують неоднаково. Так, в економічно розвинених державах світу говорять здебільшого про підвищення якості професійної підготовки вчителя. У країнах Азії, Африки і Латинської Америки, що розвиваються, дбають насамперед про підготовку достатньої кількості викладачів хоча б для елементарної школи. Розв'язання проблеми підготовки педагогічних кадрів пов'язане з соціальними і національними відносинами й суперечностями, характерними для тієї чи іншої країни, а також з політичною та ідеологічною боротьбою в цих державах. Так, у країнах Заходу велику увагу приділяють модернізації суспільних відносин на соціальній й гуманістичній основі.

У майбутнього вчителя початкових класів мають бути сформовані знання, вміння та навички дослідницької діяльності, пошуку потрібної

інформації, систематизації знань, творчої діяльності. Специфіка професійної діяльності вчителя початкових класів вимагає постійно самоудосконалюватися для підтримки свого професійного рівня.

Удосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителя-початківця до застосування інформаційних технологій на сучасному етапі розвитку нашої країни зумовлене насамперед високим рівнем розвитку педагогічної науки, а також суспільними процесами, які відбуваються в Україні.

Застосування комп'ютерного програмного забезпечення дозволяє викладачеві досягти розуміння студентами умов якісного виконання навчального завдання завдяки переорієнтації уваги студентами з кінцевого результату на спосіб його досягнення. Машина спонукає студента до застосування послідовних дій одночасно з перевіркою не тільки кінцевого результату навчальної діяльності, а й проміжних результатів навчання, шляхом зручного діалогу студент – комп'ютер повідомляючи про правильність чи неправильність виконання певного кроку розв'язку навчального матеріалу і, у випадку допущеної помилки, пропонує можливі шляхи правильного розв'язання.

Змінилися вимоги до освіти. Сучасне і майбутнє покоління потребують динамічної системи освіти, яка була б тісніше пов'язана з їхнім майбутнім життям.

Однак проблема інформаційного середовища висвітлена за сучасних умов недостатньо і потребує вдосконалення з урахуванням існуючих вимог. В рамках дослідження «Інформаційне середовище» ми провели опитування та анкетування вчителів міста Умані та Черкаської області і студентів заочників Уманського державного педагогічного університету, факультету початкової освіти. Результати анкетувань допомогло з'ясувати вплив інформаційного середовища на процес формування основ комп'ютерної грамотності у їхній роботі та навчанні.

Учителям та студентам пропонувалися такі питання:

1. Чи використовуєте комп'ютер при підготовці до занять?
2. Чи маєте комп'ютер вдома і користуєтесь програмним забезпеченням?
3. Чи користуєтесь з цією метою комп'ютером своїх знайомих?

У результаті аналізу анкет було отримано такі дані.

На перше питання відповіли позитивно 40,5 % студентів – заочників, і 30,2 % вчителів початкових класів.

Аналізуючи дані другого питання анкети, виявлено, що виникає проблема у застосуванні комп'ютерної техніки у навчанні та при підготовці до занять. А саме: мають комп'ютер вдома і користуються програмним забезпеченням 18 % вчителів початкових класів і 10,5 % студентів.

На третє питання, ми отримали такі дані: 40 % студентів і 42,8 % учителів користуються комп'ютером своїх знайомих.

Одержані під час проведення експерименту дані підтвердили те, що важливе місце в системі інформаційного середовища має займати розв'язання проблеми університетської підготовки до застосування НІТ.

Використання комп'ютерного забезпечення на лабораторних заняттях сприяло підвищенню якості знань студентів, робота з комп'ютером подобається

їм і приносить задоволення від навчальної праці, підвищує інтерес до навчальної дисципліни. Відмічається зростання вмінь самостійної роботи комп'ютером, зріс інтерес до завдань проблемного та творчого характеру, з'явилась краща орієнтація у вивченому матеріалі.

Отже, за допомогою інформаційного середовища відбувається підвищення активності навчальної діяльності, посилюється можливість застосування наукового підходу до навчального процесу у педагогічному університеті, навчальний процес робиться інтенсивнішим, створюється можливість застосування нових засобів та форм, здійснюється систематичний і об'єктивний контроль знань та умінь студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козлакова Г.О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. – К.: ІЗМН, 1997. – 180 с.
2. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Авт. кол.; За ред. Ю.І.Машбиця / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К.: ІЗМН, 1997. – 264 с.
3. Шакотько В.В. Комп'ютер у початковій школі: Навч.-метод. посіб. – К.: ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2006. – 128 с.